

Оцінювання повсякденного функціонування для громадян України, які перебувають за кордоном

З 1 січня 2025 року в Україні впроваджено нову систему — **оцінювання повсякденного функціонування**. Це сучасний підхід, який фокусується на реальних потребах людини, а не лише на формальних діагнозах або медичних довідках.

Мета оцінювання — визначити, як стан здоров'я впливає на повсякденне життя людини: що саме обмежує її функціонування, з якими бар'єрами вона стикається, яку підтримку потребує від держави.

Реформа забезпечує доступ до цієї послуги незалежно від того, де перебуває людина — в Україні чи за кордоном. Якщо є потреба в підтримці, якщо є значне порушення функціонування — держава має бути поруч. У тому числі тоді, коли людина вимушено виїхала з країни через війну чи інші обставини.

Це право гарантоване Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування МСЕК та впровадження оцінювання повсякденного функціонування особи».

Хто і коли може пройти оцінювання за кордоном

Українці, які тимчасово або постійно перебувають за межами країни, можуть пройти оцінювання повсякденного функціонування, якщо в них є ознаки стійких або необоротних порушень здоров'я. Це право зберігається незалежно від місця перебування людини.

Оцінювання можна пройти у таких випадках:

- ♦ якщо в людини є **значні або стійкі порушення функціонування**, які тривають не менше 12 місяців або можуть призвести до передчасної смерті, навіть за умов найкращого доступного лікування;
- ♦ якщо **наближається строк повторного огляду**, який був призначений раніше медико-соціальною експертною комісією, або повторного оцінювання, встановленого експертною командою;
- ♦ якщо людині потрібно **вперше встановити статус інвалідності або змінити групу інвалідності, у зв'язку зі змінами в стані здоров'я**, у тому числі для доступу до соціальних виплат, реабілітації чи інших видів державної підтримки.

Оцінювання для країн із міждержавними угодами

Для українців, які перебувають у країнах, з якими Україна має чинні міжнародні договори у сфері соціального забезпечення та бажають отримувати виплати в країні проживання, передбачено спрощену процедуру обміну медичними документами. Це дає змогу пройти оцінювання повсякденного функціонування дистанційно.

♦ До переліку таких країн входять:

Болгарія, Естонія, Іспанія, Латвія, Литва, Польща, Португалія, Словаччина, Чехія.

♦ Як це працює:

1. Передача медичних формулярів:

Уповноважений орган країни перебування (зазвичай орган соціального страхування або медичного обслуговування) передає медичні формуляри та додану до них медичну документацію до Пенсійного фонду України.

2. Передача до Центру оцінювання функціонального стану особи:

Центр оцінювання забезпечує переклад поданих матеріалів українською мовою, якщо це потрібно для подальшого розгляду.

Експертна команда Центру оцінювання функціонального стану осіб проводить розгляд справи.

3. Прийняте рішення передається до Пенсійного фонду України

Уповноважені органи договірних держав

Нижче наведено контактні дані організацій, які здійснюють передачу документів до Пенсійного фонду України:

- **Португалія:**
Instituto da Seguranca Social, I.P. (ISS, IP)
Centro Nacional de Pensões
Av. a 5 de Outubro 175, 1069-451 Lisboa, Portugal
- **Іспанія:**
Direccion Provincial del INSS de Malaga
C/ Huescar, 4, 29007 Malaga, España
- **Чеська Республіка:**
Česká Správa Sociálního Zabezpečení
Křížová 25, 225 08 Praha 5, Česká republika
- **Словацька Республіка:**
Sociálna poisťovňa (Ústredie)
ul. 29 augusta 8, 813 63 Bratislava, Slovenská republika
- **Республіка Болгарія:**
Национален осигурителен институт
Дирекция "Международни спогодби"
бул. Ал. Стамболийски, №62–64, София-1303
- **Республіка Польща:**
Фонд Соціального Страхування
Відділення у Жешуві, Відділ реалізації міжнародних договорів
Al. Piłsudskiego, 12, 35-075 Rzeszów, Polska
- **Естонія:**
Департамент соціального страхування Естонської Республіки
Палдиске шосе 80, м. Таллінн
- **Латвія:**
Державне агентство соціального страхування Латвійської Республіки
Відділ міжнародних послуг
вул. Лачплеша 70а, м. Рига
- **Литва:**
Відділ закордонних виплат Вільнюського відділення
Управління Фонду державного соціального страхування Литовської Республіки
просп. Лайсвес 28, м. Вільнюс

Що варто знати про міжнародні договори

У разі, якщо людина перебуває в одній із країн, з якими Україна має міждержавні угоди про соціальне забезпечення, медичні формуляри й супровідна документація подаються за вимогами, визначеними цими договорами. Зазвичай, це документи у форматі, затвердженому сторонами — наприклад, формуляр SED чи еквівалентна форма, що містить основну інформацію про стан здоров'я людини.

Однак важливо розуміти:

Міжнародні договори *не регламентують порядок розгляду поданих документів* в Україні, не містять підстав для відмови у їх розгляді або механізму повернення на доопрацювання. Усі ці питання врегульовуються українським законодавством.

Тому для розгляду документів, отриманих у межах міжнародного співробітництва, застосовується **загальний порядок**, визначений:

- ◆ статтею 69 Основ законодавства України про охорону здоров'я,
- ◆ Порядком проведення оцінювання повсякденного функціонування особи, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15.11.2024 № 1338.

Таким чином, незалежно від формату документації, експертна команда оцінює її за єдиними прозорими правилами — як і всі інші випадки, коли подається запит на оцінювання функціонування.

Посилання на договори з країнами

Для оцінювання повсякденного функціонування громадян України, які перебувають за кордоном, використовуються положення міжнародних договорів про соціальне забезпечення. Нижче наведено перелік таких договорів за країнами з прямими посиланнями на офіційні джерела.

Республіка Болгарія

- [Договір про соціальне забезпечення \(2001\)](#)
- [Угода про застосування договору \(2004\)](#)

Естонська Республіка

- [Угода у сфері соціального забезпечення \(2010\)](#)
- [Договір про застосування угоди \(2010\)](#)

Королівство Іспанія

- [Угода про соціальне забезпечення громадян \(1996\)](#)
- [Адміністративний договір про застосування \(2001\)](#)

Латвійська Республіка

- [Договір про співробітництво в галузі соціального забезпечення \(1998\)](#)
- [Угода про порядок переказу і виплати пенсій \(2001\)](#)

Литовська Республіка

- [Договір про соціальне забезпечення \(2001\)](#)
- [Угода про реалізацію договору \(2005\)](#)
- [Технічна угода про призначення, переказ та виплату пенсій \(2010\)](#)

Республіка Польща

- [Угода про соціальне забезпечення \(2012\)](#)
- [Адміністративний договір щодо застосування угоди \(2012\)](#)

Португальська Республіка

- [Угода про соціальне забезпечення \(2009\)](#)
- [Адміністративна домовленість про застосування угоди \(2009\)](#)

Словацька Республіка

- [Договір про соціальне забезпечення \(2000\)](#)
- [Адміністративна угода про застосування договору \(2004\)](#)

Чеська Республіка

- [Договір про соціальне забезпечення \(2001\)](#)
- [Адміністративна угода про застосування договору \(2003\)](#)

Оцінювання для країн без міждержавних угод або якщо пенсія призначена без застосування міждержавних угод

Громадяни України, які перебувають у країнах, з якими не укладено міждержавних договорів про соціальне забезпечення, також можуть пройти оцінювання повсякденного функціонування. Для цього діє загальна процедура, передбачена українським законодавством.

Щоб ініціювати процес, потрібно:

1. Підготувати медичну документацію

Документи мають містити:

- встановлений діагноз із застосуванням Міжнародної класифікації хвороб десятого перегляду (МКХ-10);
- опис функціональних порушень;
- результати обстежень, лабораторних і функціональних досліджень, виписки зі стаціонару, консультації лікарів тощо.

2. Забезпечити переклад на українську мову

Документи перекладаються на українську та засвідчуються.

Згідно із Законом України «Про нотаріат» консульські установи України можуть засвідчити правильність перекладу — **без стягнення консульського збору**.

3. Передати документи

Можна обрати один із варіантів:

- надіслати перекладені документи поштою на територію України,
- або передати їх безпосередньо до лікуючого лікаря (у т.ч. через електронні засоби комунікації).

4. Формування направлення та оцінювання

Після отримання документів лікар формує направлення на оцінювання.

Експертна команда в Україні розглядає справу та визначає, якою формою буде проводитися оцінювання — заочною або з використанням телемедицини. Це залежить від повноти та змісту медичної документації.

Форма оцінювання

Для громадян України, які перебувають за кордоном, оцінювання повсякденного функціонування може проводитися в таких форматах:

- **Заочно** — без участі людини, на підставі поданих документів, якщо вони є повними й відповідають критеріям;
- **З використанням телемедицини** — якщо потрібна додаткова інформація або уточнення, та є технічна можливість для дистанційного зв'язку.

Якщо подані документи є достатніми, відповідають затвердженим критеріям і дозволяють зробити обґрунтований висновок про функціональний стан, експертна команда може ухвалити рішення **про проведення оцінювання заочно**.

Що НЕ приймається до розгляду

Медичні документи, **видані на території російської федерації або республіки білорусь, не приймаються до розгляду** незалежно від форми, змісту чи способу подання.

Це правило діє без винятків і стосується як первинної, так і супровідної медичної документації, яка подається для проведення оцінювання повсякденного функціонування.

Якщо виникають труднощі

У разі виникнення складнощів із підготовкою або передачею медичних документів, рекомендуємо звернутися до **консульства або посольства України** у країні перебування.

Як знайти консульську установу:

1. Перейдіть на офіційний сайт Міністерства закордонних справ України — mfa.gov.ua.
2. Виберіть розділ «**Посольства і консульства**».
3. Знайдіть потрібну країну в переліку.
4. Перейдіть на сайт відповідного посольства або консульства.
5. Відкрийте розділ «**Нотаріальні дії**» — там буде інформація щодо засвідчення перекладу документів.

Важлива інформація для людей, які вже мають довідку МСЕК

Усі довідки, видані медико-соціальними експертними комісіями (МСЕК) до запровадження нової системи оцінювання повсякденного функціонування, залишаються чинними протягом терміну дії таких довідок відповідно до чинного законодавства.

Це прямо передбачено Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування МСЕК та впровадження оцінювання повсякденного функціонування особи».

Тобто людям, які вже мають чинну довідку МСЕК, не потрібно проходити оцінювання повторно без визначеної медичної або юридичної підстави.

Джерела правового регулювання

Оцінювання повсякденного функціонування для громадян України, які перебувають за кордоном, здійснюється відповідно до таких нормативно-правових актів:

- **Закон України** «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування МСЕК та впровадження оцінювання повсякденного функціонування людини»;
- **Основи законодавства України про охорону здоров'я** — стаття 69¹, яка визначає загальні засади проведення оцінювання повсякденного функціонування;
- **Постанова Кабінету Міністрів України від 15.11.2024 № 1338** «Деякі питання запровадження оцінювання повсякденного функціонування особи»;
- **Постанова КМУ від 27.12.2024 № 1542** «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України»;
- **Наказ МОЗ України від 10.12.2024 № 2067** «Деякі питання забезпечення проведення оцінювання повсякденного функціонування особи»;

- **Міжнародні договори України** про соціальне забезпечення з Болгарією, Естонією, Іспанією, Латвією, Литвою, Польщею, Португалією, Словаччиною, Чехією.